

Ο θάνατος δεν έχει κουβεντολόι

Νίκος Σταθούλης
Κριτικός Τέχνης, Δημοσιογράφος

Αγαπητέ Νίκο

Η ψυχική μου κατάσταση είναι στα μαύρα της τα χάλια. Η κοινωνικοπολιτική γύρω μας είναι σαν τα ερείπια ενός μεγάλου σεισμού. Κι εγώ μόνος έχω κλειστεί στο σπίτι μου και ζωγραφίζω με τον φόβο ενός ισορροπιστή στο σχοινί του τσίρκου. Γιατί η τέχνη έχει μια ευθύνη.

Η τέχνη έχει τη δύναμη να ανατρέψει και κυβερνήσεις. Αυτός είναι και (ο ρόλος) της. Ο ζωγράφος βλέπει πάντα εξωτερικά. Ο καλλιτέχνης βλέπει εσωτερικά – είναι κάτι σαν τη φωτογραφία να αντιτρέφεις το ειδικό.

Η τέχνη έχει και μία υποχρέωση στον πολιτικό τομέα αλλά όχι πολιτικά ενταγμένη. Γιατί ανήκει σε όλους ακόμη και σε αυτούς που δεν την καταλαβαίνουν, τέχνη είναι κάτι το σημερινό και το αέναο – όσοι έχουν αυτιά να βλέπουν και όσοι έχουν μάτια να ακούνε. Είναι ξημέρωμα. Έχω κουραστεί και εγώ δεν βλέπω – μόνο σκέπτομαι. Και είναι που πριν πολλά χρόνια στο Μιλάνο μου είχε πει ο Ιόλας... «Ο καλλιτέχνης πρέπει να είναι τυφλός». Φιλιά. Αλέξης (22.3.1993)

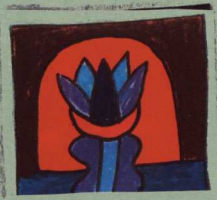
Σίγουρα δεν ήταν από τα ευκολότερα πράγματα που μου ζήτησαν να κάνω: να αρχοληθώ με τις αυτόκτονες των φίλων του Αλέξη Ακριθάκη, αλλά και τον αυτοκτονικό τρόπο ζωής του ίδιου του φίλου μου, Τον Μάρτιο, σε μια συνάντησή μας με τη γυναίκα της ζωής του και μητέρα της λατρεμένης κόρης τους Χλόης στο Μουσείο Κιχλαδικής τέχνης, η Φώφη Ακριθάκη μου είπε ότι «Ο Αλέξης τον θάνατο δεν τον φοβήθηκε ποτέ. Είχε εξοικειωθεί μαζί του. Είχε συμφιλιωθεί». Σκέφτομαι ότι ο θάνατος είναι το ποσοστό συνειδητής ζωής που αφήνει ο άνθρωπος αχρησιμοποίητο. Ειδικά όταν γεννιέται

καλλιτέχνης, όπως στην περίπτωση του Αλέξη Ακριθάκη, το ποσοστό αυτό τον πνίγει... τον απειλεί. Ο Αλέξης Ακριθάκης ήταν γεννημένος καλλιτέχνης. Είχε δημιουργήσει έναν ολόδικό του ηθικό δεκάλογο με τον οποίο εξόρκιζε ότι τον ενοχλούσε... ότι άσχημα άλλαζε την καθημερινότητά του. Μέρα και νύχτα, όταν η αδικία γύρω του ασχημονούσε, εκείνος γύριζε στις δημιουργίες του. Ήταν μια πράξη καθαρότητας η

ζωγραφική του. Ήταν μια πράξη αισθητική. Μα στο βάθος ήταν ηθική. Αφού από μικρό παιδί σχεδόν την αδικία είχε συνθησει να τη βλέπουν σαν μία πράξη ασχημίας. Είχα τη χάρη να με τιμήσει με τη φιλία του τα τελευταία δέκα χρόνια της ζωής του. Μια φιλία έντονη, η οποία μου επιτρέπει να ισχυριστώ πως σήμερα πως όταν επρόκειτο να θηγεί η

12-2-90

αλήθεια... όποιος αποδεικνύει την αλήθεια της κάνει κακό...»

Ο Αλέξης μεταλαβαίνει τη σοφία των γραμμών και των εικόνων δίνοντάς τους τη δύναμη των συμβόλων. Η διαφάνεια του ουρανού του εμπνέει. Η ελευθερία του υγρού στοιχείου τον συγκλονίζει. Το ταξίδι και η φυγή ήταν νόμοι για τον καλλιτέχνη. Νόμοι που υπαγορεύουν πράξεις με ανάλογη σημασία.

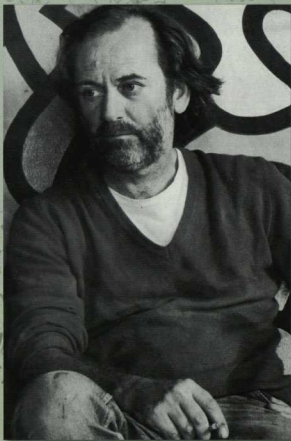
Ο Φως και το Σκοτάδι είναι το ξεκίνημα και το τέλος της ζωής, Είναι ολόκληρος ο κόσμος. «Είναι η επαναστροφή μου πάνω στις αμαρτίες μου που με κάνει καλλιτέχνη», θα μου πει σε μια από τις ατελείωτες συζητήσεις μας.

Όταν η απελπισία του κτυπούσε το κουδούνι, τη δεχόταν. Και της αντίτασσε ένα τοξάκι, ένα κυματάκι, μια καρδιά... Δεν θρήνησε ο Αλέξης στα δύσκολα. Ήξερε να αντιμετωπίζει τις καταστάσεις με την πιο διαυγή, καθαρή σύνθεση που το πνεύμα του, μπορούσε να συλλάβει. Από το σύμβολο του ναυαγίου έβγαίνει ένα υψηλό διδάγμα φωτός...

Την έπαθε συχνά και αυτοτιμωρήθηκε αρκετά. Κράτησε όμως αμέριστα τη φυσιογνωμία του και έριξε στον κόσμο της τέχνης δυο-τρία πράγματα. Αυτή είναι η μεγαλοσύνη του και η τιμιότητά του.

Με τον Αλέξη γνωριστήκαμε το 1984. Μου είχε μιλήσει ο Αλέξανδρος Ιόλας, με πάθος για τον Ακριθάκη. Τον θαύμαζε. Πίστευε ότι ήταν ο πλέον αυθεντικός καλλιτέχνης που είχε συναντήσει ποτέ...

ανθρωπιά του, ζήτησε να αντιδράσει σαν οργανισμός πια... να βρίσει... να δημιουργήσει πράγματα που ό,τι κι αν τους κάψει δεν λερώνονται με τίποτα: ένα καράβι, μια βαλίτσα, μια σφήνα, ένα τόξο, μια καρδιά... μια μπόλικη δόση ηρωίνης ή αλκοόλ στο αίμα του... «Αλέξη πάρα τα... αυτοκτονείς...», του είχα πει σε μια από τις τελευταίες μας συναντήσεις για να εισπράξω την απάντηση... «Αυτή η πραγματικότητα μπορεί να είναι πιο σύμφωνη με την αλήθεια, μην προσπαθείς να αποδείξεις την

1. Αλέξης Ακριθάκης (Αθήνα, 1939-1994).

Την ώρα που κυλούσε η ηρωίνη ή το αλκοόλ στο αίμα του κατέγραφα τις σκέψεις του στο μαγνητόφωνο.

Αυτές οι σκέψεις, αυτές οι συζητήσεις, από τον «καταραμένο» της γενιάς του (που έβλεπε τους φίλους του να αυτοκτονούν), παρουσιάζονται για πρώτη φορά. Ήταν τέχνη το βρήσιμο. Τέχνη η ασπίδά του. Ήξερε να αυτοσαρκάζεται και παθιαζόταν στην αδυναμία του να μην μπορεί να πει τι είναι τέχνη... ήξερε όμως ότι το να είσαι καλλιτέχνης είναι πράξη φωνική. «Το πληρώνεις πολύ ακριβά Νικό... Βάστα μην είσαι καλλιτέχνης... Το πληρώνεις πολύ ακριβά». Δεν γνωρίζει τι είναι τέχνη. Ξέρει όμως ότι είναι μια αρρώστια... πράξη φωνική. Κι ακόμη ότι το πρόβλημα του καλλιτέχνη του ίδιου είναι αυτοκτονικό. Είναι κατάρτι. Αλλά είναι και κυδάλιο για θνάζεις λεφτά από την τέχνη.

Τα πράγματα είναι μέσα και όχι έξω. Ο Αλέξης Ακριθάκης αγνοεί την αλήθεια. Όπως και την τέχνη. Είναι ο μόνος τρόπος να εληνηθεί.

- Αλέξη... γεννήθηκες;
- Εδώ, στο Νέο Ηράκλειο. Με παιδικές μνήμες που καλύπτονται από στάχια.
- Τι ήταν αυτό που σε έκανε παιδί ακόμα να ανακατεύεις με τα χρώματα;
- Τα λαϊκά πανηγύρια.
- Σου άρεσαν τα πανηγύρια από μικρός;
- Το τι έγυλο είχα φάει δεν λέγεται. Το σκαγα από το σπύρι, όμως το γούστιαρα.
- Και η αντίδραση των γονιών σου;

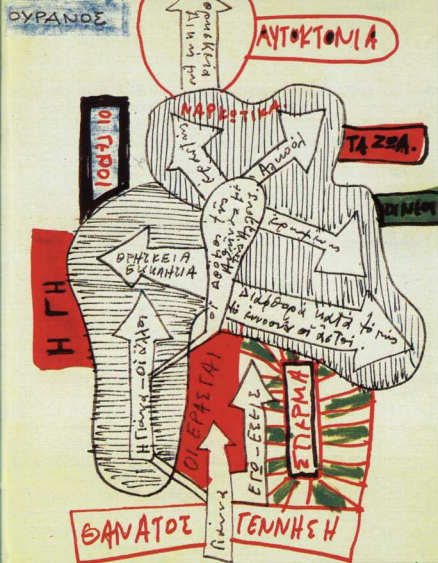
- Θέλινα να πάω στο εργοστάσιο που είχαν οι ίδιοι.
- Η σχέση σου με το εργοστάσιο ποια ήταν;
- Καμιά. Το μισούσα.
- Και η πρώτη σου επαφή με πρόσωπο με πρόσωπο με την τέχνη;
- Όταν έφυγα από το σπίτι. Πέρασα μια μεγάλη περίοδο στο καφενείο «Βυζάντιο». Ήταν μαζεμένοι όλοι εκεί τότε. Εκεί γνώρισα τον Χατζιδάκι, τον Μακρή, τον Αργυράκη, τη Μαρία Κάλλας, τον Ωνάση... όλοι μαζεωνόντουσαν εκεί τότε.
- Αυτοί ωστόσο είχαν μία ευθεία διαδρομή ενώ εσύ έκανες συνέχεια ένα σλάλομ.
- Ναι. Αλλά πήγαινα παράλληλα με αυτούς. Διαδρομές οι οποίες ήταν ατέρμονες.
- Αλήθεια, έχεις μαλώσει ποτέ με καλλιτέχνες; Γιατί ξέρω ότι πολλούς τους βρίζεις...
- Μπορεί να τους έχω βρῖσει, αλλά λίγοι καλλιτέχνες είναι κακοί άνθρωποι.
- Την ύβρη δηλαδή τη χρησιμοποιείς μέσα από μια πατίνα χιουμοριστική;
- Πάντα. Γι' αυτό έχω αποτύχει.
- Ποιοι από τους καλλιτέχνες που

2. Φέρετρα.
Ο καλλιτέχνης ως
ζωντανός-νεκρός,
μέσα στη «νεκρική»
μοιάσή του.

- έζησε κοντά τους είχαν χιούμορ;
- Χιούμορ είχε ο Μάνος Χατζιδάκις. Ο Κώστας Ταχτσής είχε επικίνδυνο χιούμορ, που σημαίνει ότι δεν ήξερες που βρισκόσουν αν σε έπιανε στο στόμα του. Ο Γιάννης Τσαρούχης είχε κι αυτός επικίνδυνο χιούμορ. Άσε που με είχε καλέσει μια φορά να φάω σπίτι του και δεν έφαγα. Σιχάθηκα. Που δεν σιχαίνομαι, τρώω από κάτω. Πιο βρόμικος άνθρωπος δεν υπήρχε... πολύ βρόμικος... αλλά πολύ καθαρός στα χρώματά του.
- Τι είναι τέχνη Αλέξη;
- Δεν ξέρω.
- Γιατί οι καλλιτέχνες δεν μπορούν να πουν τι είναι τέχνη;
- Δεν ξέρω, ειλικρινά. Μια ανάγκη ζωής είναι... είναι μια αρρώστια... δεν έχει υπάρξει καλλιτέχνης που να έχει δώσει ορισμό της τέχνης. Ούτε θα υπάρξει. Έτσι είναι.
- Μήπως το να κινείσαι έξω από τα όρια είναι τέχνη;
- Ναι, αυτό είναι. Μόνο μην ξεχνάς ότι το πρόβλημα του καλλιτέχνη είναι αυτοκτονικό τελείως.
- Είναι λύτρωση να είναι κάποιος καλλιτέχνης;

- Δεν θα το 'λεγα λύτρωση, θα το 'λεγα κατάρα.
- Το πληρώνει ακριβά;
- Ναι. Η φθνή... αν είναι τίποτα
- Είσαι μοτέμ Αλέξη;
- Ξέρω γω...
- Καταραμένος;
- Είμαι. Το έγγραφο από πολλά χρόνια στο κουδούνι μου στο Παρίσι.
- Οι μοτέμ καλλιτέχνες κυκλοφορούν με Κάντιλακ;
- Όχι μοτέμ, μια Άλφα Ρομέο έχω μεταχειρισμένη... έχω σπάσει δεκαπέντε αυτοκίνητα.
- Με πόσα χιλιόμετρα τρέχει το μυαλό σου Αλέξη;
- Δεν κοιμάμαι όλη τη νύχτα... και τρέχω με χίλια.
- Μίλησε μου για την παιδαγωγική σου. Τι έμαθες στους μαθητές σου ως καθηγητής στο πανεπιστήμιο του Βερολίνου; Γιατί θέλησες να γίνεις καθηγητής;
- Τους έμαθα να βλέπουν τα πράγματα από μέσα τους και όχι να τα απεικονίζουν απ έξω τους. Πώς να στο πω... να τα βλέπουν μέσα τους. Θέλει πολύ δυνατή άσκηση αυτό. Ένα χαίδεμα θέλει και το καταλάβαινε οι μαθητές μου. Ένα άγγιγμα ότι μέσα είναι τα πράγματα, δεν είναι έξω.
- Εσύ για να το καταφέρεις αυτό τι χρειάστηκες;
- Ξέρω γω... από 16 χρόνων που έφυγα από το σπίτι. Τόσο χρειάστηκε.
- Μια απόφαση μόνο;
- Μια τόλμη θα έλεγα. Ή ένας βιασμός, όχι σε παρθένα... αλλά στον ίδιο μου τον εαυτό.
- Τι ψάχνεις να βρεις Αλέξη;
- Την ουσιαστική έννοια ψάχνω να βρω, Νίκο. Γι' αυτό όποτε έχω διδάξει δεν έχω πει ποτέ στους μαθητές μου δέκα πράγματα. Πάντα τους λέω ένα. Μόνον ένα. Για να μπορεί να γίνει αφομοιώσιμο μέσα τους, γιατί, αν τους πεις δέκα, δεν μαθαίνουν καλά. Και αυτό το είχα ζήσει από τη σχολή στο Παρίσι που, εντάξει, μας λέγανε πολλά, αλλά κάθε μέρα που έφευγα κράταγα μόνο ένα πράγμα.
- Είσαι πολύ φειδωλός στις εκθέσεις σου, είσαι πολύ φειδωλός στο έργο σου, δεν παρουσιάζεις συχνά, γιατί;

3. Σχεδιάγραμμα «ΥΠΑΡΞΕΩΣ», 7 Ιουνίου 1966. Εδώ διατυπώνει ο Ακριθάκης τις πρώτες μεταφυσικές του ανησυχίες.

– Πάρα πολλές φορές στην ζωή μου η τρέλα έχει λειτουργήσει και μου έχει ταράξει το μυαλό. Θυμάμαι ένα Σάββατο βράδυ που έφευγα και πήγαινα κάπου στην Ξενοκράτους στο Κολωναکی. Θυμάμαι τις αντιδράσεις των πλουσίων που με θέλανε και δεν με γαμήσανε. Ήταν και μια ποινική θέση δική μου. Τρέλα δηλαδή.

– Είναι τρέλα και τώρα που τολμάς και το λες...

– Δεν ντρέπομαι, γιατί να ντραπώ για πράγματα που έχω κάνει. Εκείνο που με ενοχλεί σε πολλούς είναι ότι εκείνο κάνει μύρια όσα και το κρύβουνε.

– Δεν φοβάσαι;

– Τι να φοβηθώ... για να τα πω αυτά

– Δεν έχω λόγο να μιλήσω. Για να βγω να μιλήσω, πρέπει να βρίζω από το πρωί έως το βράδυ. Έβρισα μία φορά, έβρισα δύο και για να βρίσω κάποιον πρέπει να με προκαλέσει.

– Να βρίσεις γιατί;

– Να τους χέσω γαμώτο. Γιατί σε αναγκάζουν να βρίσεις. Το φέρνουν από δω, το φέρνουν από κει, τάχα με μία ευγένεια, αλλά σε φέρνουν μέχρι το λαιμό... αυτοί δεν βρίζουνε, αλλά σε φέρνουνε σε θέση να τους βρίσεις. Σε ενοχλούν στα ίσια. Κοντράρεσαι. Η συμπεριφορά τους είναι χυδαία. Σε κοροϊδεύουν, σε αντιγράφουν. Όταν εσύ έχεις κάνει μια ολόκληρη διαδρομή, και έρχεσαι να βάλεις τρικλοποδιά σε μένα, εγώ δεν έχω τι να σου πω. Εγώ δεν έχω πόδι να σου βάλω τρικλοποδιά εκείνη την ώρα. Διότι εσύ λειτουργείς με ένα σύστημα από πίσω σου, που σε έχει καλύψει πλήρως και εγώ είμαι ένας φτωχός ξεβράκωτος καλλιτέχνης.

– Έχεις μια τρέλα Αλέξη.

– Εγώ έχω τρέλα;

– Την τρέλα του καλλιτέχνη.

δεν φοβάμαι πρώτα το παιδί μου. Γιατί να το πει άλλος στην κόρη μου και να μην της το πω εγώ.

- Έχεις απομονωθεί Αλέξη;
- Ναι, για αρκετό καιρό.
- Ποια είναι η αφορμή;
- Δεν θέλω να πω.

Δημοσιεύω αυτή τη συνομιλία σαν ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα της σκέψης και της φιλοσοφίας του στην καθημερινότητά του. Είχε υπόσταση η προσωπικότητά του και οι ασκινδύνευε. Δεν τον έναισσε τον Αλέξη πότε θα φύγει, ήταν κάθε μέρα έτοιμος για το ταξίδι αυτό. Γιατί από πολύ ωρίς είχε ολοκληρώσει έναν κόσμο τον οποίο είχε διαμορφώσει μόνος του. Ήταν μια αντιμετώπιση του θανάτου αυτή. Όλοι αργά η γρήγορα κάτι αντιπάζουσιν στον θάνατο.

Άλλος τη θρησκεία, άλλος το καθήκον, άλλος την οικογένεια... τη θρησκεία... την πατρίδα... την επιστήμη... την επανάσταση... και όπως θα έλεγε ο ποιητής... «Πολλοί αντιπάζουσιν στον θάνατο την επιπολαιότητά τους και μόνο, το κρασί ή τη μεγαλύτερη πδσνή». Σε όλα μέσα ήταν ο Αλέξης. Αλλά προτιμούσε, λάτρειε το γράψιμο και τη ζωγραφική του. Ένα ολοκληρωμένο έργο-κόσμος που ήταν τόσο δεμένο με τη ζωή του, τόσο ιερό και τόσο υπάκουο στο ένστικτο της αυτοσυντήρησής του: «Ο θάνατος έχει αίσθηση και αμεσότητα... είναι μια αστραπή στο σκοτάδι, έχει μια σπιρτάδα... δεν έχει κουβεντολόι», θα παρατηρήσει στην εμμονή μου να μετριάσει το αλκοόλ που έβλεπα μέρα τη μέρα να τον σκοτώνει... «Εντάξει μαρέ Νίκο, θα τη βγάλουμε...»

4. «Η Βαλίτσα της φυγής».

Ο Ντένις Ζαχαρόπουλος, θεωρητικός τέχνης και φίλος του από τα χρόνια του Βερολίνου, σημειώνει στο Βιβλίο του *Αλέξης Ακριθάκης* (εκδ. Αδάμ, 2006): «Για πολλά χρόνια ο νεαρός Ακριθάκης δεν θα έχει στελέχι, ούτε καν σπίνι. Ξειδιάχτα και σκόρπια από δω και από κει, αλλά κυρίως zei δίπλα στον Μακρή, τον Ταχτά, τον Εμπερικό, τον Βαλαωρίτη, τον Σκινά, τον Αραβαντίνου, τον Κουτρομπουόση, τον Πουλικάκο, τον Δενέγρη, τον Γονατά, τον Καρούζο, τον Σαχούρη, τον Πετρόπουλο, τον Μείμυρη, τον Χέλημη, τη Λυμπεράκη, τον Βαλτινό. Όλοι τους συγγραφείς, και πρώτα απ' όλα ποιητές. Οι καλύτεροι της γενιάς τους, οι πιο αληθινοί». Η ζωή του Βερολίνου στα πρώτα χρόνια του '70 συγκεντρώνει μια από τις πιο ενδιαφέρουσες και πλούσιες καλλιτεχνικές και πνευματικές κοινότητες στον κόσμο. Συναντήσεις, εκδηλώσεις, εργαστήρια, συζητήσεις, εμπειρίες, χάπενινγκ, εκθέσεις και περιπέτειες συγκροτούν μια από τις πιο ελευθεριάζουσες, δημιουργικές, φιλελεύθερες και δυναμικές στιγμές στην καλλιτεχνική ιστορία του 20ού αιώνα. Το έργο και η προσωπικότητα του Ακριθάκη θα επέμβουν ριζοσπαστικά ο'αυτό το κλίμα και σύντομα θα δώσουν έναν ιδιαίτερο τόνο και μια λεπτή χροιά στον αυτοσχεδιασμό, την απόγνωση, τη φαντασία, την πδσνή, την αυτοκαταστροφικότητα, την αφέλεια, την ανιδιοτέλεια, τον πόνο, το πάθος, τον αυτοσαρκασμό, τη μέθη, το γκροτέσκο, το νέο-ντανταϊστικό πνεύμα, το παράλογο, τη γενναιοδωρία, την παιδικότητα, τη φόρσα, τον έρωτα, την αυτοκτονικότητα, τη φιλία, την αδρεναλίνη, την ατέλειωτη κατανάλωση ενέργειας και την πτώση. Και ο Ακριθάκης δεν προσοιείται. Πέφτει από ψηλά και ξανασηκώνεται, τοσαλαπιημένος αλλά με το χαμόγελο, χωρίς δικαιολογίες, περήφανος, ευπροσήγορος μέχρι το τέλος.

Από τη φάμπρικα μέχρι τη διαδύλωση, από το τσίρκο μέχρι την κηδεία, από το θέατρο μέχρι τον Καραγκιόζη, από τη μέθη μέχρι το δημόσιο

5. «Τσίρκο», 1987, κολάζ, 23 x 33 εκ.

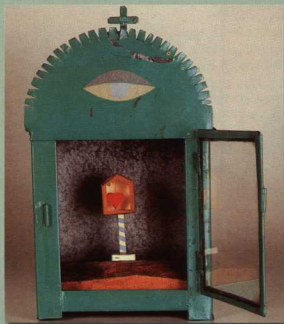
κάσιμο του εαυτού, η διάσταση που τον απασχολεί αδιάκοπα αγγίζει μία πρωτόγνωρη, αρχαϊκή δραστηριότητα, που συνιστά μια συνεχή γιορτή πέρα από κάθε τυπικό και που, όπως κάθε πρωτόγονη και αρχέγονη γιορτή, σέρνει το ζώον από μέσα μας στον βωμό της προσφοράς. Είναι, μ' αυτόν τον τρόπο, μοίρασμα της θυσίας και του δώρου που ενσαρκώνει παραδειγματικά και αυτόβουλα η τέχνη και η προσφορά της. «Τέχνη είναι ο βαθύς ο πόνος. Τέχνη είναι ο βαθύς ο έρωτας. Τέχνη είναι το προθανάτιο γέλιο. Τέχνη είμαστε ΕΜΕΙΣ με όλα τα ελαττώματα και τα πάθη. Δεν υπάρχει προτέρημα στη τέχνη», γράφει ο Ακριθάκης το 1977. Ακόμα κι αν ο Ακριθάκης έχει ήδη μπλέξει με τα ναρκωτικά από το 1971 στο Βερολίνο, δεν είναι τα ναρκωτικά που εννοεί όταν μιλάει για ελαττώματα και πάθη. Δεν χρειάζεται δικαιολογίες γι' αυτό που κάνει... Δεν είναι ο καλλιτέχνης που παίρνει ναρκωτικά. Ο Ακριθάκης τα χρειάζεται όταν δεν είναι συγκεντρωμένος στην γραφή του έργου του, όταν η καθημερινότητα του φθείρει και νιώθει τις δυνάμεις του να τον εγκαταλείβουν, τις στιγμές που δεν είναι ένα με τον πόνο και τον έρωτα, όταν δεν θα ήθελε να ξέρει, αλλά δεν μπορεί να αγνοεί τη μίζερια που караδοκεί σε κάθε γωνιά. Δεν τον φοβίζει ο θάνα-

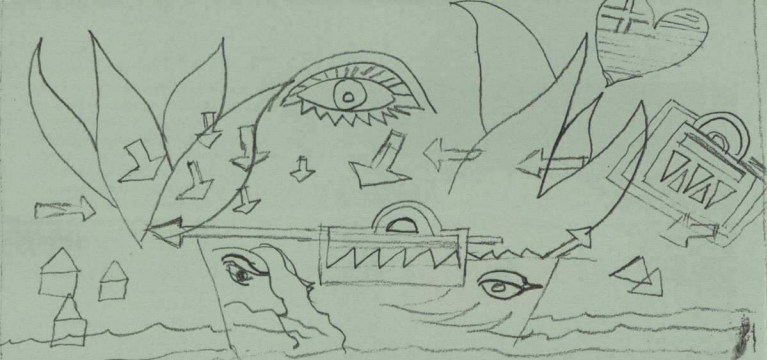
τος ούτε η αυτοκτονία, αλλά η ψυχική ένδεια, που καταλήγει στην αδυναμία να κρίνει κανείς με απόλυτα και αυστηρά μέτρα τον εαυτό του, στην αδυναμία να φτάσει ως το άκρο της στοχαστικής όπως ο ακροβάτης. «Φτάνω χαμηλά στον βαθύ της ζωής μου με μια μάσκα κι ένα καλάμι», γράφει σ' ένα σχέδιο στα τετράδιά του. Η επιμελήτρια τέχνης Μαρία Κοτζαμάνη, με αφορμή την τελευταία του έκθεση στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης με τίτλο «Α... όπως ΑΚΡΙΘΑΚΗΣ», γράφει για το «Εδώ» και το «Επέκεινα»: «Το ταξίδι που έχει μονίμως κατά του ο καλλιτέχνης είναι το ταξίδι προς την αιώνια σιωπή, προς το άχρονο «Επέκεινα» του θανάτου. Όλο η προβληματική του Ακριθάκη διαμορφώνεται γύρω από τον θανατερό αυτό άξονα. Για να ξερκίσει τις σκοτεινές δυνάμεις του εσωτερικού τρόμου, ο Ακριθάκης επιστρατεύει τον πιο αιθριο λυρισμό των εικόνων του, χρησιμοποιεί τις πιο τρυφερές μνήμες της αθωότητας και της παιδικής ηλικίας. Έτσι η ωραιοποίηση του τρόμου καταλήγει σε μια συμπαιγνία με τον θάνατο. Τα αποτρόπαια σύμβολα του θανάτου μετατρέπονται σε χαρούμενα και ελκυστικά παιχνίδια: Οι πολύχρωμες βαρκούλες στο «Καρουσέλ» της χαράς μοιάζουν με παιδικά φερετρόκια. Τα τρομερά μυστικά των παι-

δικών αναμνήσεων θάβονται κι αυτά προσεκτικά σε μια σειρά από κουτιά φερετρόκια... ο καλλιτέχνης κερδίζει το δικαίωμα της ελευθερίας του, και χρεώνεται το τμήμα της νεκρικής μοναξιάς του. Είναι ένα τραγικό πρόσωπο ο καλλιτέχνης, έτσι όπως το εννοεί ο Ακριθάκης. Είναι ένας ζωντανός-νεκρός, καταδικασμένος να βιώνει ταυτόχρονα ο ίδιος τη ζωή και τον θάνατό του».

Είναι Φεβρουάριος του 1990. Ο Αλέξης βρίσκεται ακόμα στο στελιέ του στην Φιλοθέη. Τον συναντώ με την πρωϊνή να κυλά στο αίμα του. Πάνω στο τραπέζι βρισκόταν μια σακούλα με 50 γραμμάρια. Δεν ήταν σε θέση να κάνουμε συνέντευξη. Ετοίμαζε την έκθεσή του, τα λουλουδία του, φόρο τιμής στους φίλους του που είχαν αυτοκτονήσει. Την επομένη μου στέλνει στο σπίτι ένα γράμμα ζωγραφισμένο με λουλουδία κι αυτό... ίδια λουλουδία των αυτοκτειρών φίλων του.

*Αγαπητέ Νικο Σταθούλη
Μου ζήτησες μια συνέντευξη για την έκθεση με τα λουλουδία στην γκαλερί «7». Τα λουλουδία μου στη μνήμη των αυτοκτειρών φίλων μου. Λοιπόν αντί για συνέντευξη προτιμώ να σου γράψω αυτό το γράμμα χωρίς να είσαι υποχρεωμένος να το δημοσιεύσεις. Μη φανταστείς πως κι εγώ δεν*

έχω περάσει τέτοιες σκέψεις. Ζούμε σε μια εποχή που τα πάντα έχουν διαλυθεί.

Το 1960 στο Παρίσι ο Κώστας Μιχαλόπουλος έγραψε ένα ποίημα, «Πάμε να φύγουμε εσαυτό μου».

Ο ποιητής Τάσος Δελέγρης σε κάποιο κείμενό του για τον Γιώργο Μακρή τελειώνει με την εξής φράση: «Η απελπισία θα πρέπει να τον σκόπιζε, κι έτσι ανέβηκε στην τράτασα, και από κει ακορπίστηκε στους ανέμους».

Για τον Θάνο Ζευγολάτη δεν έχει γραφτεί τίποτα. Ήταν φίλος μου και είχε και αυτός έναν ηρωικό θάνατο. Όσο για τον Σπύρο Κοντολεών, πήρε το υδροκνίκιο μέσα σε οσμήδα και είπε στη μάνα του, «Στην υγειά σου μάνα».

Νικό μου, τα λουλούδια είναι μια καινούρια δουλειά μου. Κάποιο πρωί μόνος στο σπίτι έπινα το τσάι μου. Την προηγούμενη μια φιλήειχε φέρει γλαδιόλες. Τις ανηπαθιά. Αλλά δεν ξέρω πώς μου ήρθε η ιδέα να ζωγραφίσω λουλούδια που δεν αγαπά. Έτσι άρχισα κάθε μέρα να πηγαίνο στο ανθοπωλείο της γειτονιάς μου ν' αγοράζω ένα λουλούδι αντιπαθητικό κατ' εμέ και να το ζωγραφίζω. Μέρα με τη μέρα όμως κατάλαβα πως αυτά τα λουλούδια παίρνανε μια παραμόρφωση, κι έβγαίνε μια μοναξιά, κάτι υάκνιοι γίνονταν νεκρικοί.

Άρχισε ο μεγάλος προβληματισμός, πού βρισκόμα; Τι κάνω; Γιατί ζω-

γραφίζω; Τα πρώτα λουλούδια τα έσκισα. Και θέλω να σου τελειώσω αυτό το γράμμα με μια φράση του Κώστα Καρυωτάκη «... πού σβήνουμε όλοι, φεύγουμε έτσι νέοι, σχεδόν παιδιά».

Νικό σε φιλώ. Αλέξης (12.2.90)

Βιβλιογραφία

ΜΑΡΙΑ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗ, Ακρίθικος, Ιτανος, 1998.
ΝΤΕΝΗΣ ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Αλέξης Ακρίθικος, εκδ. Αδάμ, 2006.

You Cannot Chat With Death

Nikos Stathoulis

Alexis Krithakis was the most subversive, susceptible and surprising artist I ever met. His art was his life and his life itself was his art. I always remember him moving at the extreme limits of the game, "because only then the work becomes excessive and gains inwardness".

Criminality was for Krithakis a component of life, since for him crime is a tender story: "Art is a very dangerous and unhealthy craft. Art is your tragic life and the world's ugliness that surrounds you... artists carry impairment in them. The role of the artist, not of the painter, is to overthrow every kind of establishment. There is no veneration of art today, but only respect for the painters who socialize... fuck them off".

Akrithakis passed his life seeing his

friends taking their own lives. He himself had chosen a suicidal way of living, because he believed that an artist's life should be a continuous protest; "painting is an occupation like that of a haberdasher. Art embodies the problems of people who die alone in the streets..."

An offspring of the prominent Stantzou-Fix family and a student of the 'aristocratic' Leonteios high school, he ran away from his Athenian home in the age of sixteen. He had cracked beforehand the safe of the textile industry of his German mother, located at Gazi behind the Pouloupolos Hat Factory, and fled to Thessaloniki. From there, having exchanged drachmas to Deutsche marks, he drove to Paris on a four-stroke motorcycle. He never saw his parents again. In Paris he studied painting in the Grand Chaumiere Academy; the subject of his Ph.D. thesis, supervised by G. Kandylis, was "Painting and Town Planning". In order to earn his living he became a Peugeot test driver in Africa. He traveled a lot in Europe and visited most of its cities. Tsingos was his friend, while even Keith Haring acknowledged Akrithakis as the pioneer of his own style from whom he "borrowed" some of his symbols. In his stroll in the world he relied on his wife Fofi and on his patron Alexandros Tolas whom he adored. His life was a continuous shock and an accelerating whirling. He was at the same time a primitive wild wolf and a most tender human being...